

Sygn. akt III AUz 302/12

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2012r.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

na posiedzeniu niejawnym w składzie:

Przewodniczący: SSA Antonina Grymel

Sędziowie: SSA Lena Jachimowska

SSA Marek Żurecki

po rozpoznaniu sprawy z odwołania Z. Ś. (Ś.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość świadczenia

w związku z zażaleniem ubezpieczonego

na postanowienie Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

z dnia 26 września 2012r. sygn. akt XI U 1410/12

postanawia :

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach do ponownego rozpoznania.

/-/ SSA L. Jachimowska/-/ SSA A. Grymel/-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUz 302/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w S. odmówił Z. Ś. przeliczenia emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r., w szczególności w oparciu

o art. 114 tejże ustawy, ponieważ jego wniosek z dnia 26 marca 2012r. nie został udokumentowany. Nadto podano, iż w pismach z dnia 30 listopada 2011r., 3 stycznia 2012r. i 30 stycznia 2012r. wyjaśniono, iż ma prawidłowo ustalony staż pracy,

tj. 39 lat i 2 miesiące okresów składkowych. Prawidłowo także ustalono wysokość świadczenia.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony zarzucił, iż świadczenie zostało obliczone według nieprawidłowej kwoty bazowej, która była niższa niż 100%. Wskazał także, iż emeryturę obliczono niezgodnie z art. 194a ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wniósł o obliczenie świadczenia

od 11 marca 2008r. przy przyjęciu kwoty bazowej obowiązującej w 2008r., tj. 2.275,37 zł.

Organ rentowy wniósł o odrzucenie odwołania stwierdzając, iż w sprawie zachodzi res iudicata, ponieważ tożsame zarzuty ubezpieczony podniósł już w postępowaniu zakończonym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 28 lipca 2008r. w sprawie sygn. akt XI U 1556/07.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach postanowieniem z dnia 26 września 2012r. odrzucił odwołanie.

W pisemnych motywach swojego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, iż ubezpieczony, urodzony (...), (...) 1991r. jest uprawniony do emerytury.

Po rozpoznaniu jego kolejnego wniosku o przeliczenie emerytury z dnia 25 czerwca 2007r., w którym zarzucił przyjęcie przez organ rentowy zaniżonej kwoty bazowej, organ rentowy decyzją z dnia 9 lipca 2007r. odmówił przeliczenia świadczenia, wskazując w uzasadnieniu wysokość przyjętej kwoty bazowej zgodnie z obowiązującymi na przestrzeni lat przepisami podkreślając, iż ustawą z dnia 16 lipca 1999r. organ rentowy został zobowiązany do ponownego ustalenia wysokości emerytur i rent przyznanych przed 1999r., rozpoczął wyrównywanie wysokości świadczeń od 1 marca 2005r. dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1930r., natomiast dla osób urodzonych po 31 grudnia 1929r. przeliczenie świadczeń rozpocznie się od 1 marca 2007r. i będzie realizowane według harmonogramu, przy czym przepisy nie przewidują wyrównania za lata zaległe.

Odwołanie ubezpieczonego od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 28 lipca 2008r. w sprawie sygn. akt XI U 1556/07, zaś Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 6 marca 2009r. w sprawie sygn. akt III AUa 4323/08 oddalił jego apelację (pkt 1), zaś w pkt 2 przekazał organowi rentowemu do rozpoznania wnioski ubezpieczonego w przedmiocie doliczenia jako składkowego okresu 2 miesięcy i 28 dni.

Sąd I instancji podkreślił, iż w związku z oddaleniem apelacji wyrok Sądu Okręgowego z dnia 28 lipca 2008r. w sprawie sygn. akt XI U 1556/07 jest prawomocny, ma więc powagę rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 kpc, tj. co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, między tymi samymi stronami.

Sąd wskazał przy tym, iż sprawa przekazana przez Sąd Apelacyjny organowi rentowemu do rozpoznania dotycząca uwzględnienia w wysokości emerytury dodatkowego okresu składkowego zakończona została wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 1 czerwca 2010r. w sprawie sygn. akt III AUa 3719/09, którym zmieniono zaskarżony przez ubezpieczonego wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 28 września 2009r. w sprawie sygn. akt XI U 1160/09 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 8 maja 2009r. i przyznano ubezpieczonemu od dnia 1 października 2008r. emeryturę w wysokości uwzględniającej dodatkowo 2 miesiące okresów składkowych.

Podał także, iż w dniu 26 marca 2012r. Z. Ś. wystąpił do organu rentowego z kolejnym wnioskiem o przeliczenie emerytury, po raz kolejny zarzucając zaniżenie kwoty bazowej w latach 90-tych i nieprawidłowe przeliczenie przez organ rentowy emerytury na podstawie art. 194a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stwierdzając dodatkowo, iż od 11 marca 2008r. jego emerytura winna być obliczona przy zastosowaniu kwoty bazowej obowiązującej w 2008r., tj. 2.275,37 zł, dołączając własne wyliczenia wysokości emerytury od 20 marca 1993r.

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2012r. organ rentowy odmówił uwzględnienia powyższego wniosku na podstawie art. 114 powyższej ustawy stwierdzając, iż ubezpieczony nie przedłożył żadnych nowych dowodów, ani nie ujawnił nowych okoliczności, istniejących przed wydaniem decyzji i mających wpływ na wysokość świadczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, stanowisko wywiedzione przez odwołującego w odwołaniu, piśmie procesowym z dnia 26 września 2012r. i przedstawione na rozprawie w dniu 26 września 2012r., potwierdza tożsamość jego roszczenia w niniejszym postępowaniu i w postępowaniu zakończonym cytowanym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach, zatem zarówno w niniejszej sprawie, jak i w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 28 lipca 2008r., zachodzi tożsamość roszczenia, tj. identyczność żądania i podstawy sporu, przy tożsamości stron.

Sąd przypomniał, iż art. 199 § 1 pkt 2 kpc stanowi, iż sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest już w toku albo została prawomocnie osądzona.

Odrzucenie pozwu w powyższych przypadkach jest obligatoryjne, a więc sąd jest obowiązany badać istnienie okoliczności z art. 199 kpc z urzędu, w każdym stanie sprawy.

Sąd Okręgowy zaznaczył, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych odwołanie od decyzji organu rentowego pełni rolę pozwu i powyższy przepis ma odpowiednie zastosowanie.

Zwrócił również uwagę, iż wyrok w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma wtedy powagi rzeczy osądzonej, jeśli dotyczy odmowy przyznania świadczenia z ubezpieczeń społecznych, a po jego uprawomocnieniu się organ rentowy wydał nową decyzję opartą na nowych dowodach, mających wpływ na zmianę stanu faktycznego sprawy.

W niniejszym przypadku sytuacja taka nie ma miejsca, ustalony stan faktyczny nie uległ żadnej zmianie w stosunku do powyższej sprawy prawomocnie zakończonej, zachodzi tożsamość podstawy faktycznej i prawnej. Roszczenie ubezpieczonego w niniejszym postępowaniu stanowi bowiem powtórzenie roszczenia, które było już przedmiotem postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach.

Jako podstawę rozstrzygnięcia powołano cytowany art. 199 § 1 pkt 2 kpc.

Zażalenie na przedstawione orzeczenie wywiódł ubezpieczony. Nie formułując zarzutów, wniósł o uwzględnienie zażalenia.

Podniósł, iż postanowienie jest dla niego krzywdzące i sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Powtórzył powoływane wcześniej zarzuty świadczące, w jego ocenie, o ustaleniu emerytury w zaniżonej wysokości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie ubezpieczonego zasłużyło na uwzględnienie.

Inicjującym niniejsze postępowanie wnioskiem z dnia 26 marca 2012r. złożonym tego samego dnia w organie rentowym Z. Ś. po raz kolejny przedstawił swoje stanowisko odnośnie nieprawidłowości dotyczących ustalenia wysokości jego emerytury, wnosząc o obliczenie świadczenia od 11 marca 2008r. według kwoty bazowej obowiązującej w 2008r., tj. 2.275,37 zł, domagając się zastosowanie tej samej kwoty także do obliczenia stażu pracy poczynając od 1 października 2008r.

Zaskarżoną decyzją z dnia 12 kwietnia 2012r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przeliczenia emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.), w szczególności w oparciu o art. 114 tejże ustawy, ponieważ jego wniosek z dnia 26 marca 2012r. nie został udokumentowany. Nadto podano, iż w pismach z dnia 30 listopada 2011r., 3 stycznia 2012r. i 30 stycznia 2012r. wyjaśniono, iż ma prawidłowo ustalony staż pracy, tj. 39 lat i 2 miesiące okresów składkowych. Prawidłowo także ustalono wysokość świadczenia.

Stosownie do treści ust. 1 cytowanego wyżej przepisu prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Po myśli ust. 2 art. 114, jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1:

- 1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo do świadczeń lub podwyższającą ich wysokość,
- 2) występuje do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości; z wnioskiem tym organ rentowy może wystąpić w każdym czasie;
- 3) wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w innych wypadkach złej woli.

Uregulowana w cytowanym art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także w art. 83a ust. 1 ustawy z 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 205, poz. 1585 ze zm.) instytucja wznowienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oznacza nadzwyczajną kontynuację postępowania w tej samej sprawie, w której organ rentowy ma możliwość zniwelowania własnego uchybienia powstałego przy ustalaniu prawa do świadczenia, natomiast zainteresowany uprawniony jest do ubiegania się o świadczenie, którego mu nie przyznano, jeżeli wcześniej nie powołał się na okoliczności lub nie przedstawił dowodów uzasadniających powstanie takich uprawnień. W tym trybie dochodzi więc do uchylenia zarówno korzystnych jak i niekorzystnych dla zainteresowanego rozstrzygnięć (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011r., III UZP 1/11, Biuletyn SN 2011 nr 6, poz. 21).

Nie budzi wątpliwości, iż w przypadku braku przesłanek, o których mowa w omawianym art. 114 ust. 1 organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości, zaś od wydanej w tym zakresie decyzji odmownej zainteresowanemu przysługuje odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych, który będąc związanym wynikającą z art. 83 ust. 2 cytowanej ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych generalną dyrektywą rozpatrywania odwołań od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2007r., I UK 266/06, OSNP 2008, nr 5-6, poz. 79), zobowiązany jest do merytorycznego zbadania przesłanek, którymi kierował się organ rentowy, nie uwzględniając żądania ubezpieczonego w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości. W konsekwencji też w razie stwierdzenia, że nie przedstawiono nowych dowodów lub nie ujawniono okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, odwołanie należy oddalić

(art. 477¹⁴ § 1 kpc) ze względu na stwierdzenie niespełnienia ustawowych podstaw wznowienia postępowania rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2003r., II UK 139/02, OSNP 2004, nr 7, poz. 128 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 czerwca 2004r., II UK 404/03, OSNP 2005, nr 4, poz. 58 i z dnia 13 grudnia 2005r., II UK 61/05, OSNP 2006, nr 23-24, poz. 371), a nie odrzucić z powodu podniesienia zarzutu rei iudicatae (art. 199 § 1 pkt 2 kpc).

Wydanie bowiem przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej decyzji i postępowania wcześniej zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu, wszczętego w wyniku wniesienia od niej odwołania, uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia kolejnego odwołania do sądu, a wszczęta w ten sposób sprawa cywilna nie jest sprawą o to samo świadczenie w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 kpc (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2007r., I UK 266/06, OSNP 2008, nr 5-6, poz. 79).

Powyższy przepis stanowi, iż sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona, co oznacza, iż daje on podstawę do odrzucenia odwołania tylko wówczas, gdy zostało ono wniesione od decyzji wcześniej zaskarżonej odwołaniem, które zostało już prawomocnym wyrokiem oddalone. Natomiast odwołanie od nowej decyzji podlega merytorycznemu rozpoznaniu, zgodnie z zasadą przewidzianą we wspomnianym wyżej art. 83 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, według której odwołanie do sądu przysługuje od każdej decyzji organu rentowego, z wyjątkiem decyzji wymienionych w art. 83 ust. 4 (czyli decyzji przyznającej świadczenie w drodze wyjątku oraz od decyzji odmawiającej przyznania takiego świadczenia, a także od decyzji w sprawach o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne). Wydanie przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem sądu, uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia odwołania do sądu i odwołanie to, co do zasady podlega merytorycznemu rozpoznaniu przez sąd.

Prawomocny wyrok rozstrzygający o braku prawa do świadczenia nie jest przeszkodą do wystąpienia z ponownym wnioskiem o to samo świadczenie. Wniosek taki jest zawsze dopuszczalny w sytuacji, gdy po uprawomocnieniu się wyroku nastąpiły nowe okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń. W takiej sytuacji sprawa tocząca się w wyniku rozpoznania nowego wniosku - wydania nowej decyzji - nie jest sprawą o to samo roszczenie, które było przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie poprzednio zakończonej wydaniem wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 października 2004r., III UK 119/04, niepublikowany).

W odniesieniu do stosunków ubezpieczenia społecznego powaga rzeczy osądzonej ma bowiem walor szczególny, który ogranicza w istocie jej praktyczne znaczenie. Rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z tego zakresu ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń. Zasadą rządzącą tymi stosunkami jest właśnie możliwość wzruszenia ustaleń stanowiących podstawę faktyczną prawomocnych orzeczeń sądu, także przez wydanie nowej decyzji organu rentowego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 3 października 1996r., II UZP 18/96, OSNAPiUS 1997 nr 7, poz. 117, a poprzednio uchwałę z 20 września 1978r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 nr 3, poz. 48, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1984r., II URN 131/83, OSNCP 1984 nr 10, poz. 177, wyrok z 8 października 1986r., II URN 182/86, OSNCP 1987 nr 12, poz. 212, postanowienie z 14 stycznia 1997r., II UKN 50/96, OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 328, wyrok z 5 sierpnia 1999r., II UKN 231/99, OSNAPiUS 2000 nr 19, poz. 734 i wyrok z 8 lipca 2005r., I UK 11/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 98). Zmiana okoliczności zawsze otwiera drogę do ponownego rozpoznania sprawy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stanowczo stwierdzić należy więc, iż wbrew odmiennemu pogładowi Sądu I instancji prawomocny wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 28 lipca 2008r. zapadły w sprawie sygn. akt XI U 1556/07 oddalający odwołanie Z. Ś. od kontrolowanej w powołanej sprawie decyzji organu rentowego w zakresie przeliczenia świadczenia emerytalnego od kwoty bazowej stanowiącej 100% przeciętnego wynagrodzenia, nie stwarza jakichkolwiek podstaw do odrzucenia jego odwołania od zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji odmawiającej wznowienia postępowania dotyczącego ponownego przeliczenia emerytury, obligując jednocześnie ten Sąd wyłącznie do oceny, czy poprzedzający ową decyzję wniosek ubezpieczonego opiera się na ustawowych – wynikających z powołanego art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przesłankach uzasadniających jego zastosowanie w omawianym przypadku.

Nie sposób przy tym nie zauważyć, iż w cytowanym na wstępie wniosku z dnia 26 marca 2012r. skarżący domagał się obliczenia emerytury od 11 marca 2008r. od kwoty bazowej obowiązującej w 2008r., tj. 2.275,37 zł, wnosząc jednocześnie o zastosowanie tej samej kwoty od 1 października 2008r. także do obliczenia stażu pracy, w odniesieniu do których to żądań organ rentowy dotychczas nie podjął żadnej decyzji, co w tym zakresie czyni twierdzenia Sądu I instancji odnośnie powagi rzeczy osądzonej, szczególnie nietrafnymi.

Z powyższych względów, Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 4 kpc w związku z art. 397 § 2 kpc orzekł jak w sentencji.

/-/ SSA L. Jachimowska/-/ SSA A. Grymel/-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek